

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum V. Decretalium, Per Quadraginta, Et Unum Titulos Distributum,
In quo agitur De Judicio criminali, exponendo primùm actiones in eo
judicio instituendas, & suscipiendas, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1709

Articulus IV. De homicidio justo, & defensivo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73064](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73064)

cum debita diligentia chirurgiam exercen-
tibus, licet ex ea sequatur mors; non im-
ponitur irregularitas, nec obstat c. *ad aures*, de
ætate, & qualitate, ubi videtur colligi, etiam
in minoribus constitutum irregularem fieri,
si cum periculo mortis curet ægros, eaque
sequatur. Nam, ut notat Layman, ibid. n. 1.
eo loco ideo dictus Clericus irregularis de-
claratus est, quia defecit in probatione *de-
bita diligentia adhibita*, & falsus est, quod
plures ex medicinis suis periculum mortis
incurrerint.

855 Dices: ergo saltem Medicus, vel Chi-
rurgus Laicus irregularis erit, æquè, ac Cle-
ricus in sacris, si ei exercitium Chirurgiæ pro-
hibitum sit, & ex eo sequatur mors, licet om-
nem cavendi diligentiam adhibuerit. R.
cum distinctione, si ei prohibitum sit ratione
periculi homicidii C. si ex alio capite, N. il-
latum. Laicis autem non est exercitium
Chirurgiæ prohibitum ratione dicti periculi,
sed tantum Clericis. Ad extremum not. 1.
irregularitatem ex homicidio casuali, nimi-
rum solum indirectè voluntario supponere
voluntarium in causa graviter mala. Nam
pœna gravis est, consequenter talis esse de-
bet etiam culpa, atque adeo negligentia,
cujus voluntariè admissa titulo, effectus ex
tali causa secutus, in causa voluntarius dicitur.
Not. 2. irregularitatem ex homicidio
casuali, sed in causa culpabili admissa, non
esse tam difficilis dispensationis, ac est ea,
quæ incurritur ex homicidio directè volun-
tario ac injusto, quale solum est, quod sit ex
proposito, ut diximus in superioribus.

ARTICULUS IV.

De homicidio justo, & defensivo.

856 Communis doctrina est, homicidiis
defensivis, nimirum commissis, pro-
pter necessariam vitæ, vel sin corporis de-
fensionem, servato moderamine inculpa-
tæ tutelæ, nullam esse in jure decretam ir-
regularitatem, ut constat ex c. *jus naturale* 7.
dist. 1. ibi: *violentiæ per vim repulsio. Nam
hoc nunquam injustum, sed naturale, æquum-
que habetur.* Item ex c. *significasti* 18. h. t. ibi:
*quamvis vim vi repellere, omnia jura permitt-
tant &c.* & Clement. *si fuivissus*, h. t. cujus
verba retulimus supra n. 850. Et hoc pro-
cedit, sive Laicus, sive Clericus ex tali ne-
cessitate alium occidat; cuilibet enim licet
naturali jure vim vi repellere. Hujus ulte-

rior ratio est; quia ad irregularitatem con-
trahendam ex homicidio, privatâ authori-
tate factò, requiritur culpa, ut docet Co-
varr. in cit. Clement. p. 3. patetque ex ipso
textu; sen in dato casu nulla est culpa, cum
jure naturæ id liceat, ergo; his præ-
missis:

Quæres 1. an incurrat irregularitatem, 857
qui occidit injustum invasorem, ob necessa-
riam defensionem honoris, & famæ? R.
talem occisorem non fieri irregularem oc-
cidendo (servato moderamine inculpatæ
tutelæ) si non potest fugere illud malum si-
ne notabili, & gravi ignominia, & dedeco-
re sui honoris; secus si potest; ita Suarez,
d. 40. de Censur. sect. 1. à n. 5. quia malum
illud, sub talibus circumstantiis, est mora-
liter inevitabile. Ratio ulterior est ex n.
seqq. quia talis nec incurrit irregularitatem
ex delicto, nec *citra delictum*. *Non ex deli-
cto*; quia jure naturali licet vim vi repellere,
quantum necessarium est, ne quis injustè læ-
datur; ergo cum talis necessaria defensio
careat culpâ; carebit etiam delicti pœnâ.
Non etiam *citra delictum*; nam nulla ir-
regularitas est homicidio citra delictum fa-
cto statuta, nisi Ministris justitiæ, & Militi-
bus propter defectum lenitatis, seu perfectæ
significationis sacramentalis, in Ecclesiæ
Ministris requisitæ, ut rectè not. Castropal.
cit. n. 8. in fine.

Dixi: *servato moderamine inculpatæ tu-
telæ*; si enim hoc non observetur, sed ex-
cedatur, omnino dicendum est, irregula-
rem fieri ex c. *suscipimus* 10. ibi *quia expe-
diebat, potius post tunicam, relinquere pal-
lium &c. abstinere ab altaris ministerio c.
significasti*, 18. h. t. *quamvis vim vi repelle-
re, omnia jura permittant; qui tamen id fi-
eri debet cum moderamine inculpatæ tutelæ,
non ad sumendam vindictam, sed ad inju-
riam propulsandam, non videtur idem sacer-
dos à pœna homicidii penitus excusari, tum
ratione instrumenti, cum quo percussit; tum
ratione partis, in qua ille percussus est.*

Si petas, in quo consistat hoc mode- 858
ramen? R. cum Barbof. in c. *significasti*, h. t.
n. 3. moderamen in culpa tutelæ, seu defen-
sionem inculpatam in eo consistere, quod
quis alterum occidat coactus inevitabili ne-
cessitate, vi cujus alio modo se, vel sua sal-
vare non potuerit ab injuria. Ex quo sequi-
tur 1. non servari moderamen inculpatæ tu-
telæ, si occisio, vel mutilatio alterius fiat *ad
vindictam*, & non ad injuriam repellendam,

dam, ut dicitur in cit. c. significasti ibi: *non ad sumendam vindictam*. Sequitur 2. nec tunc, si occisio fieret ejus, qui te non invadit injuste, nec invasurus esset, nisi praevenires. Quia tunc non ageres *ad injuriam* repellendam. Sequitur 3. nec tunc, si percussio injusti invasoris non fiat in continenti, sed ex intervallo c. *si vero*, de sententia excommunicationis, ibi: *si in continenti vim vi repellat*; aliàs enim potius erit ad sumendam vindictam. Sequitur 4. nec tunc, quando defensio potest fieri minori læsione; ut si occideres injustum invasorem, cum sufficienter defensus esses eo mutilato. 5. nec tunc regulariter, si te defenderes disparibus armis, v.g. contra aggredientem baculo, utendo explosione. Sic Azor. p. 3. l. 2. c. 1. q. 3. 6. nec debitam moderationem invasus fervaret tunc, si postquam vulneratus est, invasorem à pugna desistentem, vel fugientem, primò insequeretur. &c. Excipe tamen primò, nisi invasus baculo, meritò timeat, se occidendum, vel graviter vulnerandum, nisi utatur aliis armis ad se tuendum. Sic Azor cit. Excipe 2. nisi aliter se defendere non possit, nisi aliis armis, vel maximè, si invasor, sit fortior invaso, licet ille tunc esset incrimis, præsertim si haberet socios.

859 Illud etiam hîc notandum venit, irregularitatem incursum ex homicidio, non servato moderamine inculpatæ tutelæ commissò, non esse numerandam inter irregularitates ex homicidio voluntario, sed casuali, licet excessus esset ex proposito, & calore pugnae. Homicidium enim voluntarium, cui statuitur irregularitas à Trid. sessi. 14. de reform. c. 7. definitur: *quòd sit ex proposito, & industria*, quale non est, quod fit in repentina rixa, vel calore iracundia, etiam cum aliquo excessu, seu facto non necessario ad sui defensionem. Sic Covarr. p. 3. in Clement. *si furiosus* §. unico n. 3. Suarez, Layman, & alii.

860 Quares 2. an fiat irregularis, qui injustum invasorem occidit, ob necessariam defensionem bonorum temporalium, quæ possidet? Resp. negative; quia sic occidens ab invadente ipsius bona cogitur ad eum occidendum, quatenus non potest sua bona defendere aliâ viâ, nec obligatur ad finendum ea rapi, intellige, si sint bona non exigui momenti, ut colligitur ex c. *suscipimus*, 10. h. t. & quamvis Layman l. 3. summae S. 5. tr. 3. p. 3. c. 9. dicat, hanc sententiam.

riam parum probabilitatis habere; Castropalaus tamen p. 6. de censur. d. 6. p. 15. §. 8. n. 5. contrarium verius existimat; & opinionem nostram in praxi tutam, & securam; pro eod. referens Alphonsum de Castro. Petrum Navarram, Sayrum, Suarez, Filliuc. Coninch & alios. Nam in cit. c. *suscipimus* non imponitur irregularitas propter homicidium factum, ut quis custodiret sua per invasoris mortem; sed quia erant solum modica; & defendens excessit moderamen justæ tutelæ.

Dices: in c. 2. h. t. solum eximitur quis 861 ab irregularitate, qui occidit alium ex necessitate, *se, suaque liberandi*; ergo non ex necessitate liberandi, *tantum famam, vel tantum bona*. Resp. 1. sensum esse *se*, vel *sua*: aliàs, qui ex necessitate liberandi *se duntaxat* occideret alium, fieret irregularis. Resp. 2. sufficienter salvari, quòd defendat *se, & sua*, qui, etsi non periclitetur de vita, non potest aliter salvare famam suam, vel bona sua, sic in c. *Veniens*, de jurejurando, (ubi dicitur à juramento esse liberos, qui illud inviti *pro vita & rebus servandis* fecerunt) particula *&*, non conjunctivè, sed disjunctivè sumitur, & constat ex L. *Sapè* ff. de verb. signific.

Præterea nota. 1. cum in c. *perforians* 3. 862 h. t. dicitur furem *nocturnum* licitè occidi; non *diurnum*, intelligi debere, si fugari alio modo possit *diurnus*, cum de hoc facile discerni possit, an veniat ad furandum, vel occidendum? secus in *nocturno*. Not. 2. quando Monachus in c. *suscipimus* 10. h. t. fuit declaratus *irregularis*, non fundari dispositionem juris in eo, quod, necessitate conservandi res temporales occidit furem nocturnum; sed quia excessit limites, & modum defensionis, ut patet consideranti casum ibi relatum. Idem respondetur ad casum in c. *significasti* 18. h. t. Not. 3. omnes, qui in bello *offensivo*, quantumvis iusto, aliquem occidunt, vel mutilant propriis manibus, vel facto, irregulares fieri ex defectu lenitatis; secus est, si ipsi per se non occidunt, vel mutilent, licet alii hoc faciant. Prima pars habetur ex c. 1. dist. 51. ibi: *qui, cum potestatibus obdierunt, necessario serva præcepta sunt executi, si deinceps fuerint ordinati, cum ordinatoribus suis deponantur*, quod etiam habetur c. 4. dist. ead. junctâ gloss. V. *militaverit*, ubi textus habet: *Sed quis post baptismum militaverit, aut chlamidem sumpserit, vel cingulum ad necandos fideles*.

les, etiam si gravia non admiserit, si ad Clericum admittus fuerit, diaconii non accipiat dignitatem. Secunda ex c. *Presentium* 3. de Clerico percussore; & c. *penult.* h. t. cum in dictis iuribus Clerico, qui in quodam conflictu se asserebat pugnasse pro parte violentiam repellentium, non statuatur irregularitas, licet lapides projecerit, ex quo ipse nullum percussit, nisi necessarium non fuit, ut ipse pugnando se defenderet. Unde, ut rectè notat Gonzalez in c. *Joannes* 23. h. t. n. 7. Cum Clericis, & Religiosis intuitu status Ecclesiastici, maximè abhorrentis à fusione humani sanguinis, simpliciter illicitum sit pugnare in bello etiam justo, nisi defensivum sit, irregularitas incurritur à pugnantibus, nisi hoc exigat vera necessitas, ut & tales persona pugnando se, suaque tueantur.

863 Quæres 3. an incurritur irregularitas etiam ex justo homicidio? R. supponendum, irregularitatem incurri posse non tantum ex delicto, sed etiam *citra delictum*, idque ex pluribus capitibus, ut dicemus suo loco. Ex illis autem, quantum ad præsens attingit, est defectus perfectæ lenitatis, seu mansuetudinis Christi, qui sicut mansuetissimus agnus in ara Crucis pro nobis Patri oblati, nullam, nec licitam vindictam de suis malefactoribus sumere voluit; cujus rei consideratione Ecclesia constituit, eos, qui voluntariè se ingerunt, ut auctoritate publicâ vindictam, quantumvis licitam, sumunt de malefactoribus, non agnoscere habiles ad Ordines Ecclesiasticos, qui ordinentur ad immolationem illius agni mitissimi, per ministerium altaris. Ex quo vides, in quo situs sit defectus perfectæ lenitatis.

864 Supponendum 2. ad incurrendam irregularitatem ex defectu lenitatis, sufficere; quod quis voluntariè, nullâ scilicet cogente necessitate, vel actuali, vel virtuali, voluntate, quantumvis iustâ, & licitâ, auctoritate tamen publicâ, mortem, vel mutilationem alicujus causaverit, vel physicè, vel moraliter, dicto nimirum, vel factò, quod sufficienter dirigitur, vel ordinatur ad homicidium, vel mutilationem inde secutam. Et de mutilatione loquitur non tantum c. *ex literis* 10. de Excessibus Prælatorum ibi: *ipsum indignum Altaris ministerio reputamus; quia non tantum auctoritatem præstitit, sed etiam præsentiam corporalem in candente ferro & suspendio furis*; quod etiam habetur c. *in Archiepiscopatu* 4. de Raptoribus, ubi etiam idem statuitur, de flagellatione ad

sanguinis effusione. Ex quo vides, quod irregularitas ex defectu lenitatis non intelligatur, solum de morte per sanguinis effusionem; sed de morte simpliciter. Sic Josephus Gibalinus de irregularitate c. 4. *Consect.* 7. *diffic.* 3.

Ex hoc colliges, Judicem fieri irregularem, si sententiam mortis, vel mutilationis, licet iustam in Reum proferat effectu securo, sive talis Judex sit Clericus, sive Laicus, id, quod colligitur ex c. 1. *dist.* 51. *junctâ gloss.* V. *ad Sacerdotium*, & alibi passim. Hic tamen excipe 1. summum Pontificem; cum non sit capax irregularitatis humano tantum jure introductæ. Secundò Judicem, sed solum non baptizatum. Nam ante baptismum non est membrum Christi, adeoque in illo non consideratur defectus lenitatis, qui hic respicitur.

865 Quæres 4. quid agendum Judici Ecclesiastico, si habet Reum morte dignum? R. quod ipse Judex Ecclesiasticus non possit, contra Reum mortis, sententiam sanguinis proferre sine irregularitate ex defectu lenitatis; sed debeat eum (si Clericus sit) degradatum, cum protestatione (de qua in sequentibus) committere brachio seculari, ut juxta qualitatem delicti judicet, sententiam ferat, & exequatur. Constat ex variis juris Ecclesiastici locis, ubi prohibetur, ne sententia sanguinis ab Ecclesiastico Judice infligatur c. *In Archiepiscopatu* de Raptoribus ibi: *si verò gravis fuerit excessus quod mortem, vel detruccionem membrorum debeant sustinere, vindictam reserves Regia dignitati.* c. *Ex litteris* 10. de excessibus Prælatorum, ubi textus in Rubrica summatus habet: Clericus auctoritatem, vel consilium, directè, vel indirectè homicidio præstans, irregularis efficitur. c. *sententiam sanguinis*. Ne Clerici, vel Monachi, ibi: *sententiam sanguinis nullus Clericus dicat, aut proferat, nec sanguinis vindictam exercoat, aut ubi exercetur, intersit*, nimirum, auctoritativè, & alibi, præsertim causâ 23. q. 4. & 8.

866 Si quæras, qualis protestatio requiratur? R. quod hæc, vel simili formâ: *protestor me nullâ ratione intendere penam sanguinis, mutilationem, vel mortem*. Sic Barbof. in c. 2. de homicid. in 6. n. 8. Ex hac enim protestatione Doctores dicunt, ejusmodi Judicem Ecclesiasticum in dato casu ab irregularitate liberari; sic Bonac. de censur. d. 7. q. 4. p. 1. n. 3. & alii. Unde Colliges

ges 1. quod Prælati, & Clerici, sine irregularitate possint de suis malefactoribus apud Judicem secularem conqueri, & satisfactio- nem petere, etiamsi Judex postea, secundum jura Reo poenam sanguinis inferat, si dictam protestationem præmiserunt, sic Barbof. cit. n. 1. Et hoc procedit siue agant pro injuriis personalibus, siue realibus, seu rebus suis. Ne scilicet detur materia trucidandi eosdem, & ipsorum bona libere depradandi.

868 Dixi 1. de suis malefactoribus. Quare protestatio non liberat ab irregularitate Clericum in dato casu, si conqueratur, vel accuset aliquem de injuria illata personis extraneis, vel consanguineis. Sic Navart. in Manuali c. 27. n. 213. & alii; excipe, nisi damnum alienæ causæ aliâ viâ vitari non possit; Castropalaus de Censur. d. 6. p. 14. §. 2. n. 8. cum non sit credible, Ecclesiam velle efficere irregularitate actionem jure naturali debitam. Dixi 2. apud Judicem secularem. Nam si ea accusatio fiat apud Judicem Ecclesiasticum, non est necessaria protestatio, etiamsi delictum sit enorme, Barbof. cit. n. 10. Quia Judex Ecclesiasticus non fert sententiam mortis, vel mutilationis.

869 Colliges 2. Clericum non obstante protestatione irregularem fieri, si furem suum coram Judice Laico civiliter accusat, & locum indicat, ubi fur (si non est persona fugitiva) comprehendi possit, si comprehensus plectatur postea poenâ sanguinis, vel mortis; secus, si erat persona fugitiva, quia in posteriori casu, non in priori, indicatio loci, & captura, probabiliter prodest ad sententiam civiliter latam, seu ad actionem, quam civiliter intentat, quâ facile frustraretur, si Reus fugâ dilaberetur, sic Barbof. n. 5. Caterum not. ex Pirhing h. t. n. 105. Clericum accusatorem non fieri irregularem, ob mortem Reo per Judicem illatam, etiam si ipsemet Reum cæteroquin fugitivum capiat, ac Judici tradat ad puniendum, præviâ protestatione, se id agere solum causâ recuperandi damnum. Hoc enim exigit necessitas tuendi sua.

870 Not. autem, ut dicta protestatio proficit ad evitandam irregularitatem, requiri 1. quod protestatio expressè fiat, pat. ex cit. c. 1. ibi: *protestando expressè* 2. non requiri, ut fiat scripto. Barbof. n. 8. nam hoc nullo jure exigitur 3. præmittendam esse protestationem cum ipsa accusatione, aut post accusa-

Tom. V.

tionem, sed ante prolationem sententiæ. Bonacin. de Censuris d. 7. q. 2. p. 2. à n. 5. 4. Et hoc tam Clericis, quam Laicis necessarium esse. Castropal. cit. p. 14. §. 2. n. 2. qui n. 3. addit, huic protestationi locum tantum esse in actione civili, non criminali, cum Judex Ecclesiasticus in causis criminalibus criminaliter intentatis non procedat ad ferendam sententiam mortis corporalis.

Colliges 3. Clericum, civiliter accusan- 871 do aliquem de delicto, cum protestatione dicta, non fieri irregularem, licet Judex *contra justitiam* reo poenam sanguinis imponat, si delicto aliâ poena sanguinis non imponitur. Barbof. n. 12. sic enim ille nullatenus est causa mortis. Coll. 4. dictam intercessionem, seu protestationem interponi, non ut sententiam mortis impediât, sed ut significetur, quantum est ex parte sua, se illam non velle, aut procurare; sic Castropal. cit. n. 1. Coll. 5. illam protestationem non esse necessariam Inquisitoribus hæreticæ pravitatis, ut constat ex quadam Bulla Pauli IV. & Pii V. apud Castropalaum cit. n. 1. ubi hoc extenditur ad omnes inquisitores, Vicarios, & Commissarios in tali causâ. Quare hi sine omni irregularitate, etiam omittâ ea protestatione apud Judices Laicos, si fortè negligentessent, pro executione sententiæ instare possunt.

Quæres 5. an incurrat irregularitatem 872 Ecclesiasticus, qui habens jurisdictionem temporalem constituit Judices, & ministros in causâ sanguinis? R. talem ex defectu lenitatis non fieri irregularem, constituendo Judicem in causâ sanguinis, siue generaliter, siue in particulari casu, ut causam judicet, & exequatur secundum leges, & juris dispositionem; ita Layman. l. 3. summæ sect. 5. tr. 3. p. c. 7. n. 1. Secus est, si Prælati mandaret Judici à se designato, ut sententiam sanguinis hoc, vel illo casu proferret, quia tali mandato directè morti cooperaretur, cooperatione tali personæ prohibita. Unde irregularitas, quam tali casu Prælati incurreret, non est ex defectu lenitatis, sed ex delicto, sic Castropalaus cit. §. 1. n. 3. Idem est, si mander, ut, quem Judex delegatus prius ad mortem condemnaverat, tali die occidat, non autem, si poenam mortis mitiget. Ratio primi est, quia sic directè cooperatur ad mortem Rei: in secundo autem non intendit directè mortem, sed poenæ diminutionem. Si autem Judex delegatus injuste condemnet rerum mortis,

A a z

Man-

Mandans non propterea fit irregularis, quia culpa mandatarii, qui fines iusti mandati excedit, non debet obesse mandanti. *L. si diligenter*, ff. mandati. Nec obstat c. *final.* de homicidio in 6. quod ibi videatur dici contrarium. Nam ibi sermo tantum est, de *injuste mandante*.

873 Quæres 6. an, & qualiter ceteri ministri Judicis in causa sanguinis fiant irregulares ex defectu lenitatis? *Not. 1. Assessorem* Judicis, qui sententiam sanguinis proferat, eadem irregularitate involvi, quam Judex incurrit. *Layman* cit. sed intellige *de his*, qui autoritative assistunt, sic enim sunt causa proxima mortis. Sic *Leander* de irregularitate tr. 2. d. 7. q. 4. Tales enim revera, licet non physice, sed suffragio suo, atque adeo moraliter, & ut causa proxima tanquam Ministri justitiæ, ac Executores sententiæ mortem inferunt Reo; quod tamen intelligi debet effectu (nimirum morte) efficaciter secuto.

874 Si petas quid dicendum de accusante criminaliter? *Re.* talem irregularem fieri, qui aliquem criminaliter accusat ad vindictam, si exinde mors, vel mutilatio sequatur. c. *si quis viduam* dist. 50. ubi dicitur, quod sibi confcius homicidii, facto, precepto, consilio, assensione (non ut ibi ponitur defensione) post baptismum, debet toto vita tempore communionem tantum Laicam accipere; ergo talis irregularis est; ergo etiam sic accusans, cum verè cooperetur ad sententiam sanguinis. c. *sententiam*. Ne Clerici, vel Monachi. *Not.* autem 2. eo casu irregularitatem nasci ex delicto, si accusatio sit injusta; si autem justa, ex defectu lenitatis; quia Clericis iudicium sanguinis agitare, prohibetur in c. *Clericis*, eod. sed hoc loquitur de Clericis *in sacris*; illud autem *de Clericis simpliciter*. Tertiò nos loqui de accusatione criminis ad mortem sufficientis; secus est, si accusatio sit de culpa insufficiente ad pœnam mortis; ita *Suarez* d. 7. s. 2. licet postea ab aliis accusetur de criminibus morte dignis; *Leander* cit. tr. 2. d. 7. q. 44.

875 Si petas 2. quid dicendum de Testibus in causa criminali? *Re.* testem *voluntariè*, criminaliter deponentem in causa sanguinis, morte secuta ex ejus testimonio, irregularem fieri ex defectu lenitatis; sic enim *voluntariè* ac verè cooperatur ad mortem; *Castropalaus* cit. §. 2. n. 2. Secus est, si faciat ex obligatione juris naturalis; sic enim non deficit in lenitate; cum eo casu *testem*

nolle agere, sit peccatum. *Diana* p. 4. tr. 2. resolut. n. 31. quod etiam probabiliter extenditur ad casum, quo quis testem agit ob præceptum, vel gravem metum. *Castropal.* cit. §. 3. n. 3. *Layman* cit. c. 7. n. 6.

Dices: ergo etiam Judex erit liber ab hac irregularitate. Nam etiam Judex ferendo sententiam mortis, obedit legi. Sed n. illatum. Quia in Judice *necessitas parendi legi*, seu præcepto, fundatur in propria voluntate, cum liberè suscipiat illud officium; ita *Leander* cit. q. 69. id, quod non habet testis iussus. Hinc not. præterea, testes voluntarios, qui producuntur in pronuntianda sententia mortis, irregulares fieri, doceri à *Majolo* l. 2. de irregularitate c. 8. n. 5. Item eos, qui producti sunt, seu rogati, ad torturam, si sequatur mors, vel mutilatio. *Sayrus* l. 6. c. 16. n. 9. Tertiò costestes, qui in causa criminali deponent non de delicto morte digno, sed solum de fama talis delicti. *Henriquez*, l. 14. c. 12. num. 9. Et quamvis hi authores per se nullum canonem allegent; videntur tamen ex eo rectè procedere, quia tales autoritative vel concurrunt, vel interfunt, ut publici Ministri, c. *Ex literis* de excessibus Prælatorum: Clericis autem illicitum est, testem agere in causa sanguinis c. *his, à quibus* 23. q. 8.

877 Quæres 7. quid dicendum de Advocato agente contra Reum? *Re.* cum talis manifestè cooperetur morti, eà secuta omnino irregularem fieri, secus est de Advocato Reum defendente; ex hujus enim actione mors nullo modo sequitur; ita *Suarez* de censuris d. 47. l. 5. n. 7. nisi causa sit, ut accusator puniatur pœnâ sanguinis, objecto crimine; sic *Castropalaus* d. 6. p. 14. §. 3. n. 6. Excusatur tamen etiam in hoc casu, si crimen ad defensionem sui Clientis objiciat, & protestetur, se non petere mortem accusatoris; ita *Filiucius* hic n. 151. tr. 19. c. 9. Notandum tamen, quod si Advocatus Reum injustè defendat, & hic propterea morte plectatur, Advocatus Reus sit irregularitatis. Quia tunc est causa mortis; sic *Filiucius* cit. Idem dicendum si mors sequatur ex imperitia Advocati; *Gibalinus* cit. c. 4. q. 3. consecr. 7. difficultat. 16. Ratio autem est ex dictis generalibus.

878 Quæres 8. quid dicendum de Tabellione, seu Notario publico? *Re.* cum, testes recipiensem in causa sanguinis, irregularem fieri effectu mortis secuto; quia concurrat ad illum proximè, ut persona publica; sic *Castro-*

Castropalaus §. 4. n. 2. Idem est, si ut persona publica sententiam sanguinis scribat, vel dicat. *c. sententiam*. Ne Clerici, vel Monachi; vel si ut talis illam sententiam sigillo muniat, vel pronuntiet; sic enim auctoritatem præstat; secus est, si ejus acta *authentica* non sint, sed velut à persona privata confecta. Nam hæc irregularitas non incurritur, nisi à publicis justitiæ Ministris, qui morti proximè cooperantur, vel physice, vel moraliter, teste Gibalino hicc. 4. q. 3. confect. 7. difficult. 17. n. 70. Leandro q. 87. Et ideo famulus, qui solum describit sententiam mortis, à Notario confectam, non fit irregularis; Castropal. cit. §. 4. n. 2. secus est de tortore, si exinde Reus confiteretur crimen, ob quod morte afficitur; vel illis, qui Reum ad mortem deferunt, vel Judicem aut equestres, aut pedestres, ad carcerem comitantur; sic enim concurrunt ut ministri publici.

879 Quæres 9. quid dicendum de Mandante Reum capi, & vel vivum, vel mortuum adduci. R. talem Judicem, si in ea captura Reus occidatur, vel mutiletur, irregularem esse, quod etiam procedit, si apponat præmium illis, qui talis rei caput v. g. attulerit, effectu secuto, sic Gibalinus cit. Leander cit. 27. quia sic est verè moralis causa mortis.

880 Quæres 10. quid dicendum de Theologo, Jurisperito, confessario; vel alio quocunque, qui respondet ad quæstionem, *an talis mereatur mortem?* R. si quærat solum in genere, an, qui commisit tale crimen, sit dignus morte? & solum in genere respondeatur, irregularem non fieri, quia sic concurrunt solum remote. Censetur autem respondere in genere, si solum dicat, quid jure statutum sit contra tale crimen; Sic Gibalinus cit. c. 4. q. 3. confect. 7. difficult. 8. Si autem peras, quid dicendum, quando quæritur, an hæc persona particularis mereatur mortem propter talia scelera? R. si solum generaliter respondeat, quid jura statuunt, non fieri irregularem. Quia sic Judex non ab aperiente veritatem, sed ab ipso jure movetur, adeoque talis nec indirectè concurrunt; ita Layman l. 3. tr. 3. p. 3. l. 5. c. 7. n. 4.

881 Idem probabiliter dicendum est, si Judici privatim quærenti, an propter talia delicta teneatur hunc hominem afficere morte, legibus decretâ? respondeat teneri, & talem juxta leges mereri mortem; quia nul-

lum jus in talem statuit irregularitatem, etiam si mors sequatur. *Non ex delicto*, quia tali casu nullum committitur; *non ex defectu lenitatis*; nam hæc irregularitas tantum imposita est Judici, ejusque officialibus, auctoritate publicâ fungentibus, v. g. *consulenti juridicè* &c. Sic Castropalaus cit. de censuris d. 6. p. 14. §. 3. n. 7. Hinc ab ista irregularitate etiam immunis est confessarius, qui Judici nolenti punire reum poenâ mortis, prout tenetur, dicit: *Ego non possum, nec volo te absolvere, nisi cum morte punias*, vel potius, *nisi facias, ad quod in conscientia teneris*. Nam nulla irregularitas defectu lenitatis incurritur ex actione, quam quis omittere non potest sine peccato nisi sit actio Ministri justitiæ. Sic Reginaldus l. 30. num. 138. Ex hoc inferes, idem dicendum esse in casu, quo confessarius monet, & jubet Reum, juridicè interrogatum, fateri crimen, quod fateri tenetur; quia sic illa falsio citra peccatum omitti non potest, si autem probabile sit, Reum non teneri fateri communis tenet (etsi neget Leander cit. q. 35.) eo casu Confessarium irregularem fieri. Verum Confessarius non est justitiæ Minister.

Quæres 11. an irregularis fiat, qui viam ostendit, quâ fur profugit? R. affirmative, si exinde captus occidatur. Sic enim cooperatus est morti. Sic Leander cit. q. 76. excipe tamen nisi ad hoc obligatus sit, & citra peccatum omittere non possit, juxta dicta n. præced. (2) Ad quæstionem autem, an is, qui Judicem rogat, ut Reus ad furcam ducatur v. g. breviori viâ, ne cum infamia tantum populum transeat, propterea fiat irregularis? R. negative; quia nec fit irregularis ex defectu lenitatis, cum non sit Minister publicus justitiæ, ut supponit casus; nec etiam ex homicidio injusto, quia per suam impetrationem non peccavit. Sic Pellizarius cit. l. 5. q. 14. n. 173. Diana p. 3. t. 5. resolut. 79. & p. 8. tr. 7. resolut. 61.

Quæres 12. an quis propterea fiat irregularis, quod etiam inadvertenter jumentum v. g. instiget, quo Reus vehitur, si hinc mors Rei acceleretur? Resp. negative 1. quia talis acceleratio modica est. 2. Quia talis nec agit eo casu, ut Minister publicus, nec eâ actione peccat. Sic Hurtado de irregularitate. d. 2. diffi. 11. n. 50. Diana p. 3. tr. 5. resolut. 29. Ex hoc etiam colliges Confessarium, vel Sacerdotem, qui Reum comitatur, ex hoc, quod etiam inadvertenter

Reum inter ambulandum passu præcedat, non fieri irregularem; ratio est eadem, sic Pirhing. h. t. n. 98. Unde nec ex hoc quis fit irregularis, quod Reum moneat, ut eat, scalam ascendat, ad ictum fleat &c. quia per hoc mors non sequitur ex ejus actione injusta, nec tanquam à Ministro justitia. Sic Leander cit. q. 100. contra Bassaem. V. *Irregularitas* 5. n. 3. Ex eadem ratione sequitur eum, qui rudem carnificem docet, expeditè faciendi suum officium, non propterea irregularem fieri; sic Leander à quæst. 101. Idem est de illo, qui carnificem rogat, ut Reum non diu torqueat v. g. in suspendio, sed citò liberet. Ratio est eadem.

- 884 Quæres 13. an, qui intersunt executioni mortis, ex hoc fiant irregulares? R. Clericos, habentes jurisdictionem temporalem, si adsint executioni mortis, irregulares fieri, ut constat ex c. *ex literis* de Excelesiis Prælatorum, secus est, si eâ careant; quia jura loquuntur expressè de habentibus ejusmodi jurisdictionem. Dubitari tamen potest, an saltem peccent Clerici, si sine justa causa adsint executioni mortis? R. aliquos docere, quod peccent graviter; ita Sayrus l. 6. c. 18. à n. 20. Alios, quod solum leviter; ita Suarez d. 47. l. 4. n. 10. sed Leander de irregularitate tr. 2. d. 7. q. 104. tener, quod nec leviter peccent, esto adsint excuriositate secluso scandalo. Jura enim contraria non agunt de simplici Clericorum præsentia, sed habentium jurisdictionem temporalem; & Diana p. 4. tr. 2. resolut. 35. ait: ejusmodi canones, talem simplicem præsentiam prohibentes, contrariâ consuetudine jam abrogatos esse, sic quoque loquitur Castropalaus cit. §. 4. n. 2.

ARTICULUS V.

De homicidio commisso in bello.

- 885 **H**omicidium contingens in bello, et jam fit auctoritate publicâ Principis, vel Reipublica, bellum gerentis, vel justum, vel injustum, idque aut defensivum, aut offensivum, seu aggressivum. De his in præsens quaeritur, an etiam ex ejusmodi homicidio incurratur irregularitas, & quæ? an ea, quæ statuitur homicidio ex delicto, an quæ ex defectu lenitatis.

- 886 Quæstio igitur est 1. quid dicendum de pugnantis in bello injusto? R. pugnan-

tes in bello injusto, ubi vel unus occiditur, esse irregulares, quod etiam extenditur ad cooperantes, licet ipsi propriis manibus non occidant, vel mutilent. c. *si quis*, dist. 51. c. *Sicut dignum* §. *finali* h. t. & c. *quod in dubiis* dist. 51. juncta glossa. V. *incitant*, quia sic operantur communi consilio, vel auxilio. Excipiuntur tamen illi, qui in bello injusto assistunt solum ad componendam pacem, vel ad juvandum in Spiritualibus milites, Sylvester. V. *homicidium* 3. n. 8. illa porro irregularitas non est tam ex defectu lenitatis, quàm ex delicto, belli nimirum injusti: Clericos tamen non fieri irregulares, ex hoc, quod in bello injusto assistant, vel adhortentur milites, ad pugnandum strenuè, si nullum etiam per alios homicidium, vel mutilatio contingat, non esse improbable docet Pirhing. h. t. n. 114. in fine.

Quæstio est 2. quid de pugnantis in bello justo defensivo? R. Laicum, vel Clericum in tali bello justo mutilantem, vel occidentem alium *ob necessariam defensionem propria vite, vel personæ* non fieri irregularem, ut constat ex n. 842. quod etiam procedit, ob necessariam defensionem Patriæ, vel Ecclesiæ in casu inevitabilis necessitatis. Et ideò in tali casu etiam Clerici tenentur ad vigiliam, & custodiam civitatis c. 2. de immunitate Ecclesiastica.

Dices: in c. *peritio* 24. h. t. dicitur, Clericum, bellantem in bello etiam justo, incurrere irregularitatem, quando in eo aliqui sunt interfecti. Resp. verum esse, quod Clericus etiam in justo bello, & defensivo Patriæ, vel castri contra injustum aggressorem, licet foret hostis fidei Catholice, fiat irregularis, si aliquis occidatur *extra casum inevitabilis necessitatis*, & ubi necessarium non est, defensionem fieri per Clericos, ut dicitur in cit. c. secus tamen esse in casu inevitabilis necessitatis; ita Suarez de censuris d. 47. l. 6. n. 4. idque ob rationem traditam supr. à n. 857. Ex hoc colliges, quod Clerici, quamvis sine irregularitate possint in bello justo alios hortari ad pugnam contra hostes c. *igitur*, c. *omni* c. *hortatu* c. *ut pradam* 23. q. ult. & c. *Hadrianus* dist. 63. tamen in propria persona pugnare non possint c. *Clerici* 5. & 6. ead. caus. & quæst. quia status Clericalis id prohibet c. *Ex multa*, de voto juncta glossa in cit. c. *peritio* V. *Remordest*; exceptu casu inevitabilis necessitatis, si scilicet non sint Laici, qui pugnent, vel sufficient.

Quæ-